

Krškopoljski prašič – Vpeljava odbire plemenskih živali na podlagi kakovosti mesa

Krškopoljski prašič je edina ohranjena slovenska avtohtona pasma prašičev. Pasma so ohranile štiri reje, in od teh so se plemenske živali razširile po celotni Sloveniji. Zaradi kakovosti mesa krškopoljskemu prašiču pripada naziv kralj med domačimi živalmi in je vrh slovenske kulinarike. Kakovost se s projektom še izboljšuje!

Izvor pasme

Pasma krškopoljski prašič je v 19. stoletju prevladovala na območju širše Dolenjske in južne Štajerske. Leta 1899 je Rohrmann opisal prašiče in jih poimenoval po Krškem polju - območju, kjer so se nahajali izenačeni črno pasati prašiči. Število živali se je začelo zmanjševati ob uvajanju belih pasem prašičev. Od leta 1974 je bila reja merjascev krškopoljske pasme prepovedana, saj je bilo ukinjeno zadnje vzrejališče merjascev, nelicenciranih merjascev pa se ni smelo uporabljati. Vseeno pa so rejci Ivanšek (prej Baznik), Lipičar, Kranjec in Ložar (prej Jamnik) pasmo ohranili in se vključili v vodenje rodovništva. Iz izvornih kmetij se je pasma razširila na približno 600 plemenskih svinj in merjascev na 100 kmetijah po celotni Sloveniji.

Lastnosti mesnin krškopoljskega prašiča

Krškopoljski prašič slovi po večji vsebnosti intramuskularne (mišične) maščobe, ki je povezana z večjo sočnostjo in okusnostjo prašičjega mesa za porabnika. Mesnine krškopoljskega prašiča imajo boljše ocene izgleda, arome (vonj in okus) in teksture (mehkoba, sočnost, čvrstost). V senzorični kakovosti dosegajo boljše rezultate od križancev krškopoljskega prašiča ter komercialnih pitancev. V primerjavi s sodobnimi pasmami pitancev imajo krškopoljski prašiči meso temnejše barve z dobro konsistenco in marmoriranostjo, kar je primerno za predelavo v trajne in suhomesnate izdelke.

Krškopoljski prašiči imajo, kljub bolj zamaščnemu trupu, ustrežnejšo maščobno kislinsko sestavo za predelavo in prehrano človeka (Žemva in sod., 2009, Furman in sod., 2010).

Pilotni projekt: Vpeljava odbire plemenskih svinj na podlagi kakovosti mesa pri pasmi krškopoljski prašič

Slovenska avtohtona pasma krškopoljski prašič slovi po boljši kakovosti mesa in slanine v primerjavi z belimi pasmami in hibridi. Meso in mesni izdelki slovijo kot mehki, okusni, sočni in aromatični, z ustrežnejšo barvo ter z ugodnejšim razmerjem med omega 3 in omega 6 maščobnimi kisljinami v primerjavi z belimi prašiči. Krškopoljski prašič je posebež, je kralj med domačimi živalmi in med prašiči v Sloveniji. Je kralj slovenske kulinarike.

Pilotni projekt je financiran iz Programa razvoja podeželja in EKSRP. Vodi ga KGZS-Zavod NM, v njem sodeluje deset partnerjev, med njimi tudi Kmetijski inštitut in Biotehniška fakulteta. V projektu smo spoznavali lastnosti kakovosti mesa pri pasmi krškopoljski prašič. Lastnosti, za katere smo zbrali dovolj podatkov (gen RyR1), smo vključili prek rejskega programa v napoved plemenske vrednosti, za preostale pa zbiramo podatke še naprej. Iz populacije postopoma izločamo alel P, tako da odbiramo plemenski podmladek skladno s spodnjo shemo. Tako bodo mesni izdelki in jedi iz prašičev krškopoljske pasme še boljši.

Kako upoštevamo informacijo o genotipu?

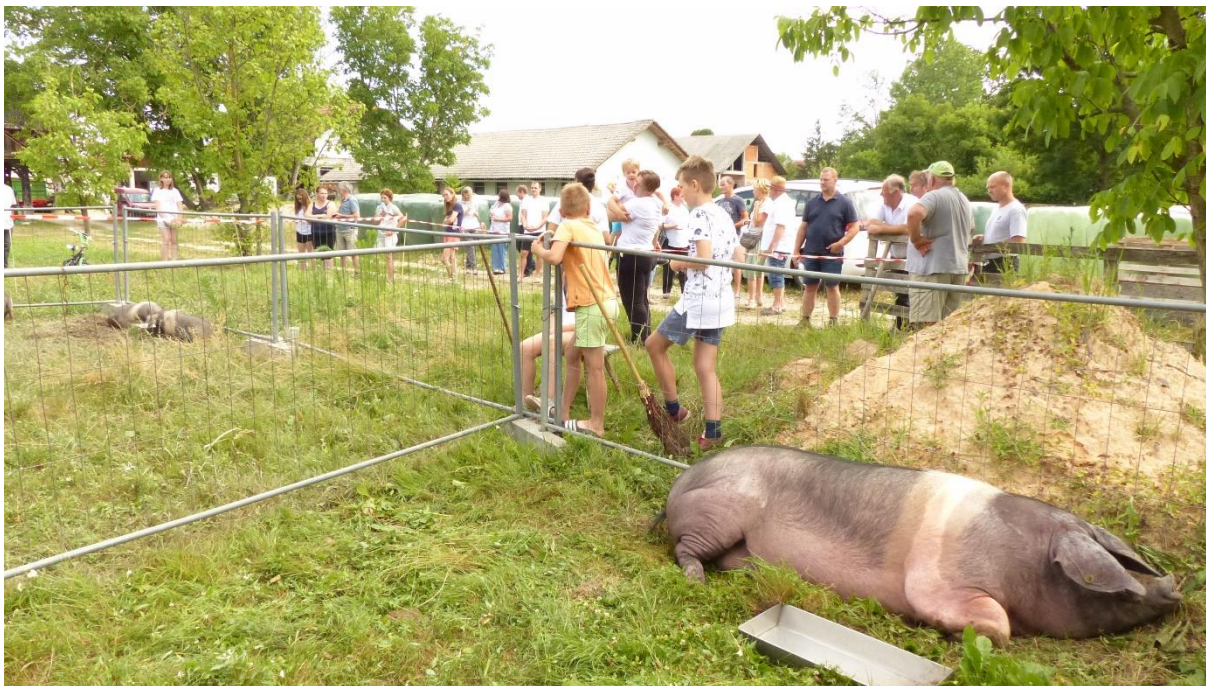
Parjenje		Genotip potomca (%)			Plemenski podmladek	
Žival 1	x Žival 2	NN	NP	PP	Merjasci	Mladice
NN	x NN	100	0	0	DA	DA
NN	x NP	50	50	0	DA	DA
NN	x PP	0	100	0	NE	DA
NP	x NP	25	50	25	preveritev	preveritev
NP	x PP	0	50	50	NE	preveritev
PP	x PP	0	0	100	NE	NE
neznan	x NN	?	?	0	preveritev	DA
neznan	x NP,PP	?	?	?	preveritev	preveritev

ZAHVALA: Hvala tistim, ki so kljubovali, da bi ga ohranili, v obdobju, ko je bil prepovedan:

Kmetiji Ivanšek (prej Baznik), Kranjec, Lipičar in Ložar (prej Jamnik),

ter mnogim tistim, ki so ga skušali ohraniti, pa jim je zmanjkalo moči ...

In tistim, ki so se spomnili nanj po letu 1990, in so prispevali k njegovi ohranitvi.

Predstavitev pasme in projektov na kmetiji Ložar, Leskovec pri Krškem

Predstavitev pasme in projektov na kmetiji Dežman, Radovljica

Predstavitev pasme in projektov na kulinaričnem sejmu kmetije Kamenik, Loče pri Poljčanah

Predstavitev pasme in projektov na hišnem sejmu kmetije Žgajnar v Postojni

Dr. Michaela Filipini iz nemškega zveznega zavoda zavod za kmetijstvo in razvoj na predstavitvi pasme in projektov pri Društvu za ohranjanje podeželske dediščine Belčji vrh v Dragatušu

Andrej Kastelic, vodja projekta
KGZS-Zavod NM
Oddelek za živinorejo
Šmihelska 14
8000 Novo mesto
andrej.kastelic@kgzs-zavodnm.si

Novo mesto, 6.12.2021